

Ş e h n â z Saz Semâisi

Ney

Arabzade Abdurrahman Bâhir Efendi

Usûlü : Aksak Semâî [10/8]

1 . H a n e / (Hane-i Evvel) / (Serhane)

T e s l i m / (Mülazime)

S O N / (Temmet)

² 2 . H a n e / (Hane-i Sani)

³ 3 . H a n e / (Hane-i Salis)

Arabzade

ABDURRAHMAN
BÂHİR EFENDİ

[1159 - 1746]

Osmanlı kazaskeri, müsişinas ve şair.

İmîyeye mensup, Arapzâde olarak tanınan sülâledendir. Babası, İstanbul Şehzade Camii imamı Arapzâde Ali Efendi'dir. 1100 (1688-89) yılında İstanbul'da doğdu. Tahsilini İstanbul medreselerinde yaptı. Üstün kabiliyeti ve çalışkanlığı sayesinde, kısa sürede devrin ünlü bilginleri arasında yer aldı. 1710'da, sesinin güzelliği ve müsiş bilgisi sebebiyle III. Ahmed'in başımamı olarak sarayda görevlendirildi; ayrıca şehzadelerin hocalığına tayin edildi. Bu tarihten itibaren sürekli bir şekilde yükselerek bir yıl sonra müderris, 1720'de Mekke Kadılığı pâyesiyile Yenişehir mollası oldu. Dört yıl sonra da kendisine İstanbul Kadılığı pâyesi verildi. 1725 yılında İstanbul kadılığına getirildiyse de bu görevde bir yıl kalabildi. 1730'da saraydaki imamlık vazifesinden alınarak Sakız'a gönderildi. Daha sonra 1738'de Anadolu kazaskeri, 1745'te de Rumeli kazaskeri oldu 7 Receb 1159'da (26 Temmuz 1746) İstanbul'da vefat etti ve Çarşıkapı'daki Sinanpaşa Medresesi haziresine defnedildi. Oğulları Sâdık, Ahmed Atâullah ve Ali Rızâ efendiler de zamanın tanınmış ilim adamlarındandır. Nitekim Sâdık Efendi Rumeli kazaskerliği, Ahmed Atâullah Efendi şeyhülislâmlık, Ali Rızâ Efendi de Yenişehir mollalığı görevlerinde bulunmuştur.

Abdurrahman Efendi Türkçe, Arapça, Farsça olmak üzere üç dilde şiir yazmıştır. Ayrıca kaleme aldığı Arapça tarihleri, onun edebî kudretini göstermektedir. Ancak şiirlerini topladığı bir divana bugüne kadar rastlanmamıştır. Abdurrahman Efendi zamanın önemli müsişinasları arasında yer alır. Özellikle kendi şiirlerine yaptığı bestelerle ve hânendeliğiyle tanınmış, birçok saz eseri ve sözlü eser bestelemiştir. Ancak eserleri, Kasımpaşa Mevlevihanesi neyzenbaşı ve şeyhlerinden bestekâr Arapzâde Ali Dede'nin (ö. 1767) eserleriyle karıştırıldığından, zamanımıza ulaşan peşrev ve saz semâileri hakkında kesin bir sayı vermek mümkün değildir.

Aksak Semaî Usûlü

*) On zamanlı altı vurgulu Türk musikisinde çok kullanılmış usûllerimizdendir.

*) Aksak usulünden bir fazla zamanı (KE) vurgusuna ilave edilerek (KÂ) vurgusuna dönüştürülmesinden ibarettir. Dini musikimizde Mevlevî ayinerindeki saz bölümlerinden (çok kısa) başka yerde kullanıldığı görülmemiştir. Bütün saz semâileri (dördüncü haneler Semaîler'in çoğu bu usülle bestelenmiştir

*) 10/16 rakkamı ile gösterilen mertebesine CURCUNA usûlü denir. Curcuna usûlü ismini alan DÜM(5) - TE (2) - KA (3) kalıbında kullanılmıştır.

*) İkinci mertebesine AKSAK SEMAİ, üçüncü mertebesine AĞIR AKSAK SEMAİ denir. İki değişik Türk Akseğinin birleşmesinden meydana gelmiştir.

Aksak Semaî Darb Usûlü

1. Darb : (Dü-Üm) / [2 Zamanlı ve Kuvvetli]
2. Darb : (Te) / [1 Zamanlı ve Zayıf]
3. Darb : (Ka-A) / [2 Zamanlı ve Yarı Kuvvetli]
4. Darb : (Dü-Üm) / [2 Zamanlı ve Kuvvetli]
5. Darb : (Te-Ek) / [2 Zamanlı ve Yarı Kuvvetli]
6. Darb : (Tek) / [1 Zamanlı ve Zayıf]

Kaynak :

1) ' Türk Musikisinde Usuller ve Kudüm ', M. Hürşit UNGAY

2) ' Türk Müsiki Nazariyatı ve Usûlleri-Kudüm Velveleleri ' İsmail Hakkı ÖZKAN [1941- 2010]